

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Nyttårsdag (Jesu navnedag) - 1. januar 2014

Prekentekest: Luk 2,21

Lesetekst I: 4 Mos 6,22-27

Lesetekst II: Fil 2,5-11

Jesju = Jesjua = Jesjuah

I årets korteste prekentekest kombineres to viktige konstitusjonelle identitetsmarkører for enhver jøde: Paktstegnet og persontegnet, omskjærelsen og navngivingen. Det er uklart hvor nær disse to begivenheter er knyttet sammen, selv om vi ser en parallell hos Jesu slektning, Johannes. At omskjæring av jødiske gutter finner sted på åttende dag, er en bibelsk tradisjon. Navnet kunne likevel være gitt, selv om det ble bekreftet i den hellige handling: Omskjærelsen. Både Johannes (Luk 1,13) og Jesus (Luk 1,31) hadde alt fått sine navn ved guddommelig budbærer, men på den åttende dag kom bekreftelsen (1,59f og 2,21). Slik sett kan vi se en sammenheng mellom vår egen dåpspraksis og navngiving, selv om dåpen er langt mer enn en navneseremoni. Dåpen er tegnet på, og innvielsen i den nye pakt.

Omskjærelsen

Debatten om omskjærelse av muslimske og jødiske gutter har på ny blitt aktuell i Europa, også i Norge. Humanetisk Forbund har krevd totalt forbud mot omskjærelse. I det populære "nettleksikonet wikipedia" karakteriseres omskjæring som overgrep og lemlestelse. Barne- og likestillingsombudet krever aldersgrense, og har fått støtte fra sine nordiske kolleger. Fysiske inngrep krever aksept fra den handlingen utføres på. Ellers kan det oppstå alvorlig identitetskrise senere i livet, hevdes det. Fra jødisk hold responderes det med at omskjæring nettopp *gir* identitet og skaper jødisk nasjonal- og enhetsfølelse. Det gir stolthet og trygghet i forhold til hvem en tilhører, og dermed hvem en er. Ifølge lederen for Det Mosaiske Trossamfunn i Norge, Ervin Kohn, betyr et forbud mot omskjæring at det ikke lenger er rom for jøder i Norge (Vårt Land 26.10.2011).

Viktigere er likevel omskjærelsen som et guddommelig og evig paktstegn for det folket som har fått Guds løfter. Rett nok var Abraham 99 år gammel da han ble omskåret, men da skjedde det også for hele hans hus. Inklusiv Ismael. Abraham var ikke selv født jøde, men hans etterkommere fikk altså budet om paktstegnet den åttende dag (1 Mos 17,9ff). Så sterkt lyder budet, at den som ikke blir omskåret, oppfattes å ha brutt pakten, og må dermed støtes ut av folket (1 Mos 17,14).

Omskjærelsen av Jesus bekrefter dermed hans menneskelighet og hans tilhørighet til det folk Gud hadde gitt sin løfter. Det var som jøde Gud steg inn i vår verden, levde sitt liv, døde en

stedfortredende død, og ble oppreist i herlighet. Det er derfor også som omskåret jøde han vil komme igjen. Vil han være velkommen, eller vil vi innføre en ny ”jødeparagraf”?

Indre og ytre omskjærelse

For jesustroende jøder i dag er det derfor naturlig at de lar sine barn omskjære. Det forteller at en jesustroende jøde ikke har forlatt sitt folk, eller sviktet pakten med fedrene, men snarere vil identifisere seg med sitt folk, deres rituelle bud og tradisjoner. Paulus, som selv taler om den åndelige omskjærelsen, hjertets omskjærelse, avviser likevel ikke den fysiske omskjærelsen. Den jesustroende jøden Timoteus som hadde jødisk mor og gresk far, ble omskåret av Paulus (Apg 16,3). Samtidig fastholder Paulus at ”rett jøde” er bare den som er omskåret i sitt hjerte, ved Ånden og ikke ved bokstaven (Rom 2,28f). Slik viser apostelen at den nye pakt, innstiftet på påskedag og bekreftet på pinsedag, ikke innebærer opphevelse av tidligere pakter, men bekreftelse. Jesustroende jøder som omskjærer sine barn, bekrefter dermed at de er rette jøder både i det ytre og det indre.

Navn etter forfedre

Vi kaller ofte opp våre barn etter forfedre. Dette var heller ikke uvanlig på Jesu tid. Det vakte betydelig oppmerksomhet da døperen fikk navnet Johannes (”Han som har fått nåde hos Gud”). Det var jo ingen i slekta som hadde hatt det navnet (Luk 1,61). Men navngining er ikke tilfeldig. Navnet beskriver personen som bærer det, og den rolle personen er tiltenkt. Jesu navn, Jesjua (”Herren er frelse”), beskriver virkelig hvem Jesus er, og hva som er hans oppdrag. Engelen Gabriels ord til Maria er tydelig: Hans navn skal være Jesus, for han er Den høyestes Sønn og den evige konge. Messias (Luk 1,31ff). Englesangen julenatt bekrefter også Jesu messianitet: ”I dag er det født en Frelser i Davids by. Han er Messias, Herren – en glede for hele folket” (Luk 2,10f). I Matteusevangeliet uttrykkes det eksplisitt: ”Du skal gi ham navnet Jesus, for han skal frelse sitt folk fra deres synder. (Matt 1,21)

Navnet Jesjua var ikke uvanlig. Vi finner det i ulike varianter og skrivemåter, slik også norske navn kan bokstaveres ulikt. Ett av disse tilsvarende navnene er Jehosjua, eller Josva. Det gir oss en liten siderefleksjon: Herrens ord til Moses varsler en ny profet som er større enn Moses selv (5 Mos 18,15ff). I NT er dette forstått som Jesus Messias (Apg 3,19ff og 7,36f). Moses sin etterfølger som leder for folket, ble Josva. Han var den som ble kalt til å lede folket helt frem til løftets land. Jesus er ikke bare den nye Moses. Han er også den nye Josva, som skal lede sitt folk helt frem til alle løfters oppfyllelse. Det kan han gjøre fordi han er alle løfters bekreftelse (2 Kor 1,20).

Jesus som forræder

”Toledot Jesju” er jødiske fremstillinger av Jesus, nedskrevet i middelalderen, men trolig med en lang muntlig tradisjon bak seg. Her forekommer oftere den forkortede navneformen ”Jesju”, som også i dag er det vanlige navn rabbinske jøder anvender om Jesus. Enkelte har brukt denne kortformen som et akronym, der bokstavene utgjør forbokstavene i setningen: ”Må hans navn og minne bli utslettet”. Dermed blir kortformen forstått som det motsatte av den opprinnelige betydningen. Jesus er forræderen som må glemmes og forkastes; ikke frelseren som må huskes og tilbes.

Det er ingen tvil om at store deler av rabbinsk teologi, særlig blant de ortodokse, i dag nettopp ser på Jesus som forræder av sitt folk og den mosaiske tradisjon, og at han derfor ikke lenger tilhører sitt eget folk: Han må gjerne være de kristnes Messias, men han er ikke

jødernes. Diskusjonen og argumentene kjenner vi igjen fra NT. Selv om de fleste bare tenker på Jesju som et ordinært navn, ligger likevel den negative karakteristikken underforstått.

Da organisasjonen "Jews for Jesus" arrangerte en av sine evangeliseringskampanjer i Israel, valgte den derfor store avisannonser, plakater og offentlig reklame på busser med følgende stikkord: "Jesju = Jesjua = Jesjuah". Ordspillet er talende, men vanskelig å oversette. Israelere utfordres likevel: "Den forkastede = Jesus = Frelse"

Frelser-navnet

Det er den jødiske Jesus som er opphøyet, og som har fått det navnet som er over alle navn. Det er for dette navnet hvert kne en gang også skal bøye seg (Fil 2,9f). Derfor må også hans navn forkynnes for jøde først. Han fikk navnet fordi han skulle frelse sitt folk fra deres synder.

På nyttårsdagen må vi gjerne finne frem de gamle gode evangeliske sangene om navnet Jesus. Jeg anbefaler gjerne følgende:

*Hans navn skal kalles Jesus, sitt folk han frelse skal.
Og slektens trone reise, ifra dens dype fall*

*Hans navn skal kalles Jesus, han være skal vår drott.
For liv og håp og frelse, vi gjennom han har fått.*

*Hans navn skal kalles Jesus, det er et frelsernavn.
Ham selv til evig ære, og oss til evig gavn
(Sangboken nr. 653)*

Rolf Gunnar Heitmann

Generalsekretær Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelsmisjonen.no